

INVENTARIS DE BÉNS MOBLES DE L'ABAT DE SANT PERE DE RODES DE L'ANY 1633(*)

PER

Ma JOSEPA ARNALL I JUAN

Sant Pere de Rodes és un dels monestirs catalans que, malgrat la importància que tingué, manca encara de molts estudis sobre la seva història, a causa de la pèrdua del seu arxiu i de la poca documentació que n'ha arribat fins a nosaltres¹.

La majoria dels autors que han tractat sobre aquest cenobi l'han estudiat des del punt de vista artístic, i així les seves restes monumentals, que indiquen veritablement el seu prestigi, han estat objectiu d'investigació en diverses ocasions².

La vida dels monjos rodesencs a l'època dels presents inventaris és poc coneguda i una de les més difícils de la història del monestir, ja que en el segle XVII es trobava en clara decadència. Cal recordar que en diversos moments de l'esmentada centúria va sofrir violències i espoliacions que obligaren la comunitat a abandonar el cenobi durant sis anys, des del 1654. Les guerres amb França foren causa d'agressions el 1675 i el 1693, una conseqüència de les quals fou la pèrdua de la famosa Bíblia de

(*) Agraïm a Mossèn Miquel Pujol i Canelles haver-nos donat a conèixer els presents inventaris pel interès que sap que tenim envers al nostre poble, Vila-sacra, i el seu vincle amb Sant Pere de Rodes.

¹ Aquesta es troba a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, Secció: *Monacals-Hisenda*, amb un total d'uns 64 lligalls, a més de quatre carpetes que contenen 204 pergamins, des de l'any 1200 al 1500, catalogats per Francisco SEVILLANO COLOM: *Inventario de pergaminos gerundenses*, «Catálogos de Archivos y Bibliotecas» I (Madrid), 1953, pp. 187-207.

² L'any 1982 promogut pels «Amics de l'Art Romànic» es va celebrar a Barcelona un Col·loqui sobre *La problemàtica del monestir de Sant Pere de Rodes i el seu entorn*, on se'n va tractar l'estat de la qüestió.

Rodes de la qual el duc de Noailles s'emparà i avui es conserva a la Biblioteca Nacional de París.

Alguns historiadors han parlat del seu declivi en llurs obres sobre l'abadia³, si bé pocs han analitzat els últims anys de la seva vida⁴; per això, per tal de contribuir al coneixement d'aquesta desventurada fase, ens ha semblat útil donar a conèixer els esmentats inventaris, com a prova de les dificultats que passava en aquell temps, ja que notifiquen la devolució dels béns mobles al cenobi després d'haver-ne estat segrestats.

Es tracta de dues relacions de béns que consten en el protocol de Vicenç Falcó, notari de Castelló d'Empúries, de l'any 1633⁵ referents als mobles i altres béns que els monjos de Sant Pere posseïen a Vila-sacra, a la casa anomenada «L'Abadia» i al propi monestir, a la residència de l'abat. Pere Pagès, com a procurador de l'abat Joan Desguell, fa una declaració a Joan Cellers, segrestador reial, de Castelló, conforme aquest li havia tornat els inventaris per mitjà de dos documents diferents, que són els que ara presentem, datats el 9 i 12 de gener de 1633 respectivament.

La lectura dels inventaris, a més a més, ens corrobora l'estat precari de la comunitat monacal, ja que els béns esmentats eren de poca vàlua i molts d'ells es trobaven mal conservats. La roba tant de la casa com de vestir era dolenta i així com també els diversos atuells.

«L'ABADIA» DE VILA-SACRA

Vila-sacra fou un dels senyories més importants de Sant Pere de Rodes des de 1240, data en què l'abat del monestir va comprar a Gilabert de Cruïlles el castell de l'esmentat poble. A partir d'aquest moment la comunitat va procurar ampliar-ne els dominis al citat lloc, per mitjà de successives adquisicions fetes a altres senyors, com Jaume de Vallgornera i Galceran i Blanca de Begur⁶.

³ Especialment: GUITERT I FONTSERÉ, Joaquim: *Monestir de Sant Pere de Rodes*. Barcelona, 1927, 106 p. i PAPELL, Antoni: *Sant Pere de Roda*, Figueres, 1930, 138 p.

⁴ Cal esmentar el treball monogràfic del BATLLE I PRATS, Lluís: *El monestir de Sant Pere de Rodes a la darrerria del segle XVIII i començaments del XIX*, «Miscel·lània Fort i Cogul. Història monàstica del Camp de Tarragona» (Abadia de Montserrat), 1984, pp. 29-40.

⁵ Arxiu Històric Provincial de Girona, vol. 1312, folis 13 v.-20 r.

⁶ Vegeu el nostre treball: *Vila-sacra sota la influència de Sant Pere de Rodes (segles XIII-XV)*, «Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos», 17 (1984), pp. 96-170.

Al segle XVII Vila-sacra era encara un dels pocs pobles on els monjos tenien propietats, la qual cosa es fa palesa en un manual notarial d'aquesta època conservat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó⁷. En aquest hi ha copiades quasi 450 escriptures referents a possessions que el cenobi tenia a més de 40 pobles de l'Empordà, des del segle XIV. En arribar a la centúria que ens ocupa només destacaven els municipis de Vila-sacra, El Far i Llançà, com a principals dominis del monestir.

En dos moments del mateix llibre⁸ consten les rendes que els monjos percibien dels vila-sacrencs l'any 1626 i per ésser una data bastant propera als presents inventaris, creiem d'interès fer una síntesi del total de censos. Eren dinou caps de casa que conreaven terres de Sant Pere, unes 115,5 vessanes, per les quals pagaven al monestir 368 lliures i 9 sous barcelonesos cada any⁹. No era gaire l'extensió de terreny que la comunitat li restava a Vila-sacra aleshores, sobretot n'hom la compara amb la que havia tingut segles abans: cosa que ens confirma un capbreu del 1429, on s'enregistren quaranta cinc famílies depenents del monestir i que cultivaven 917 vessanes¹⁰.

Un vestigi del domini i de la presència del cenobi en aquest poble és encara palès en l'esmentada «Abadia» a pocs metres de l'església. Hi ha restes del castell o «casa de l'abat», el més interessant del qual és la torre de planta circular i de forma troncocònica.

També a la part de migdia de la torre es conserva l'antic palau, un edifici rectangular força gran que segons hom creu fou bastit als segles XIV-XV. Diversos elements que s'hi aprecien pertanyen a les reformes que es portaren a terme l'any 1798 quan la comunitat es traslladà a viure a Vila-sacra per no poder soportar la vida difícil de la muntanya.

Malgrat que en la relació de béns monacals radicats en aquest poble no es descriguin amb precisió les esmentades tres peces fonamentals del

⁷ *Monacals-Hisenda*, Girona, lligall núm. 3.

⁸ Folis 40-43.

⁹ Aquest és el valor obtingut de 48 quarteres (q.) de blat a 49 sous (s.) la quartera; 129 q. d'ordi a 16 s.; 28 q. de civada a 12 s.; 83 1/2 gallines a 12 lliures (ll.) i 14 s.; 14 oques a 2 ll. i 16 s.; 1 moltó a 2 ll.; 8 ous a 1 s.; 1 ànec a 2 s.; 1 sester de vi a 1 s., a més a més de 134 ll. i 15 s. de tasca.

¹⁰ Es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. Secció: *Monacals-Hisenda*, vol. 1000 i ha estat estudiat recentment per nosaltres sota el títol: *La vila i el terme de Vila-sacra en el segle XV. (Estudi d'un capbreu del monestir de Sant Pere de Rodes)*, «Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos», 19 (1986) pp. 203-285.

patrimoni del monestir, és a dir, l'antic palau, la torre i la casa de l'abat, amb tot s'hi esmenten alguns dels seus compartiments. És citada una sala gran a la qual segurament deuria pertànyer un arc de forma apuntada —ara tapiat— que es pot veure en el mur nord del palau; una cuina; dues cambres, una d'elles fosca i l'altra orientada vers el portal i un celler, on no solament hi havia els recipients propis per guardar el vi sinó també diverses caixes que contenien tot tipus de robes i objectes.

LA CASA DE L'ABAT AL MONESTIR DE SANT PERE DE RODES

El segon inventari, redactat al mateix monestir en presència de testimonis de La Vall i de La Selva, fa referència als béns de la residència de l'abat situada al nord-est del conjunt monàstic, darrera els absis de la basilica.

Ben poca cosa es pot dir de les seves estances per estar totalment enrunades, si bé alguns autors creuen que no tenien cap importància arquitectònica¹¹. Joan Badia i Homs, quan descriu el que fou el palau abacial, comenta les seves restes i diu: «Alguns fragments de murs assenyalen diferents compartiments de la planta baixa. Les parets mestres, al nord i a llevant, es conserven pràcticament senceres. La façana de ponent ha estat reconstruïda. Hi ha algunes petites finestres gòtiques d'arc de mig punt o apuntat. A la part superior es conserva el coronament de merlets rectangulars que acaben en punta de diamant. La casa o palau abacial sembla una obra, en la seva major part, dels segles XIV o XV»¹².

La informació que ens dóna l'inventari ajuda a completar una mica més la distribució interior de l'esmentada residència, la qual, segons se'n desprèn, estava composta per tres cambres, una al costat de la torre i l'altra donava a la plaça; un estudi; el celler i la quadra.

¹¹ PABELL, Antoni: *Sant Pere de Roda...*, pàg. 31 i GUITERT I FONTSERÉ, Joaquim: *Monestir de Sant Pere...*, pàg. 26.

¹² BADIA I HOMES, Joan: *Arquitectura medieval de l'Empordà*. Girona, 1977, t. II, pàg. 111.

Béns esmentats

Per ésser els béns mobles d'ambdues relacions d'una temàtica molt semblant, hem intentat d'agrupar-los en els següents apartats:

a) Atuell de cuina

Aquesta peça només s'esmenta en l'inventari corresponent a Vila-sacra, on es guardava un morter de pedra, dues paelles, una torradora, un escalfador, tres asts per coure-hi la carn, unes graelles i una enllardadora. La bateria de cuina la formaven una copa d'aram; un cassó també d'aram; una cobertora de ferro; tretze plats de foc i onze de petits, els dos tipus de terrissa.

Pel que fa a la casa de l'abat del propi monestir tals atuell es troben en diversos llocs de la residència abacial. A l'anomenat estudi orientat vers la plaça es conservava un paner amb disset plats de ceràmica fina; una copeta de llautó; quatre tasses de vidre i catorze ampolles de la mateixa matèria per a diverses aigües. Igualment, al celler hi havia bastants estris de cuina com un pitxer d'estany; un morter de coure i un altre de pedra; olles; dos cassons d'aram; una copa d'aquest metall i tres de ferro; una paella; tres plats d'estany; una dotzena i mitja de ceràmica fina i tres de terrissa. Així mateix a la quadra de l'abat hi havia objectes culinàris com: dues paelles de ferro; unes graelles; un cassó d'aram; una cassà; una gerra per a l'oli; un pitxer; cinc plats d'estany i uns asts de ferro.

Cal indicar que només en l'inventari relatiu al monestir se cita un fogó que es va trobar al celler de l'abat. Segurament, no es feia servir gaire i potser tenien el costum de cuinar al foc de terra. Se'ns parla de cavalls de ferro que sostenien la llenya del foc i sobre s'hi podien posar olles i cassoles per guisar. En la llista de Vila-sacra s'esmenta un cademat de xemeneia que aguantava els atuell per fer coure els aliments i una pala.

b) Mobles

El mobiliari que l'abat tenia tant a la seva pròpia residència al cenobi com a Vila-sacra era ben pobre. En aquest darrer lloc, només s'al.ludeix un bufet dins l'anomenada sala gran; dues taules de fusta, set cadires i un llit a la cuina; també un altre llit de posts en una cambra fosca.

A la casa de l'abat es documenten uns quants mobles distribuïts per tots els compartiments. Entre ells: dues taules llargues amb un banc al costat per seure i una altra de petita; quatre llits, tres d'ells de pilars i un de corrioles; un bufet; catorze cadires; dues arquimeses; un setial i una farinera.

c) Roba

Potser de roba els monjos n'estaven més proveïts que no pas de mobles, encara que sovint era vella i bastant mal conservada. La solien guardar en caixes.

En aquest apartat, podríem distingir la roba de casa i la de vestir. Quant a la primera a Vila-sacra hi havia tres matalassos; dues flassades; dos coixins; tres coixineres; set llençols i una tovallola i a la casa de l'abat: deu matalassos; sis coixins; cinc flassades i una borrassa; dues vànoves; un cortinatge de llit i una panera de roba blanca.

Cal esmentar altra roba emprada per als actes religiosos com una bossa per portar els corporals i set cobrecalzes que servien per tapar el calze en diversos moments de la missa, trobats tots ells a Vila-sacra.

Quant a la vestimenta es distingia l'eclesiàstica i la seglar amb algunes peces interiors o de sota que tant les portaven els religiosos com els laics, fins i tot algunes també les dones. En referència a la primera classe a Vila-sacra hi havia: una sotana, una casulla, una camisa romana per dir missa, un cinyell i amits, i a Sant Pere només se cita una almussa. Del segon tipus, la major part també es va trobar a Vila-sacra; com a roba interior s'esmenten: camisoles i calces; com a vestit de sota; mitjons, gone-lles, valones, mànegues, etc., i com a peces exteriors: cotes, armilles, casques, faldilles i una capa d'abrigall. A Sant Pere l'única menció és una roba llarga de monjo i una peça de vestit curta amb mànegues.

És d'interès indicar que en diverses ocasions s'especifica el color de la roba i la classe de la tela. Es detallen els teixits de cotó, de contrai, d'es-cot, d'estamenya, de camelot, de bocaram, de borra, de gasa, etc.

Malgrat que el costum de l'època era portar el cap cofat, són ben pocs els capells que s'esmenten. Només una vegada és citat un barret i una mantellina. També val a dir que no apareix mai cap tipus de calçat.

d) *Llibres*

Pel que va arribar a ésser el domini del monestir de Sant Pere de Rodes, poca cosa se'n sap de la seva biblioteca així com del seu arxiu que van dispersar-se. Un inventari de la llibreria monacal del segle XVIII es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó¹³; no és molt complet ja que només hi consten els llibres fins a la lletra *L* i no hi ha gaires obres copiades, la qual cosa també reflecteix la davallada del cenobi vers l'època de preponderància.

A la residència de l'abat consta que a la cambra-estudi hi havia un breviari i diversos llibres de diferents autors, així com un conjunt d'escriptures tant en pergami com en paper. A la quadra de la mateixa casa, només s'hi esmenten cinc grans volums.

Pel que fa a Vila-sacra els monjos també hi guardaven llibres, segons ens transmet l'inventari, si bé el seu nombre era molt reduït. Quan el P. Villanueva¹⁴ va visitar «l'Abadia» d'aquest poble en temps de l'abat Joaquim de Clavera i de Guadell (1794-1807) ja s'adonà del poc que restava allà, tenint en compte l'antiguitat del monestir. En la present relació són citades al celler unes vint-i-una obres de tot tamany, manuscrites i impreses, però sense fer cap menció de llurs autors. També hi són documentats molts papers.

Un objecte molt propi de tot escriptori era el tinter que així mateix s'alludeix en aquestes relacions de béns. A la cuina de Vila-sacra s'esmenta un tinter de bronze i a l'estudi de l'abat una capsa de fusta per tenir-hi el tinter i tinta de coure.

e) *Objectes diversos*

A cada un dels llocs, tant de Vila-sacra com del monestir, a més a més, dels béns esmentats n'hi havia d'altres de diversa utilitat, com campanes, bacines, gerros, capses, canelobres, catifes, ventalls, pedrenyals, arcabussos, podalls, quadres, en algun dels quals es podia veure la figura de Sant Benet, etc. En els cellers, a més dels objectes específics, com són botes, semals, tines, gerres, etc., també s'hi van trobar diverses caixes que contenien tot tipus de robes, llibres, atuells de cuina i fins i tot fusos per filar.

¹³ Ha estat estudiat per MATEU I IBARS, M^a Dolors: *Inventari de la llibreria del monestir de Sant Pere de Rodes. Ms. 2001 de l'Arxiu de la Corona d'Aragó*, «Studia Monastica (Abadia de Montserrat)». Barcelona, 1984 (en premsa).

¹⁴ *Viage literario a las iglesias de España*. Madrid, 1851, pp. 37-38.

Direm, per acabar, que a través d'aquest lleuger resum s'endevina que no eren gaire valuosos els béns monàstics, car en cap moment no s'hi fa menció de metalls preciosos i la major part dels utensilis eren molt usats. El monestir de Sant Pere de Rodes, que encara al segle XVI era el més important de l'Empordà, al llarg de la següent centúria passà per moments difícils, el ressò dels quals es reflecteix en les presents actes notariais.

APÈNDIX *

I

Vila-sacra, 9 de gener de 1633

Declaració feta per Pere Pagès, com a procurador de l'abat de Sant Pere de Rodes, referent als béns mobles que Joan Cellers, segrestador reial, li havia retornat.

Petrus Pages chirurgus villae de Lanciano procurator Illustris et Reverendi domini fratris Petri Joannis Desguell domini domini abbatis monasterii Sancti Petri Rodensis Ordinis Sancti Benedicti diocesis Gerundensis ad infra et alia legitime constitutus et ordinatus prout de mea potestate constat instrumento publico recepto penes dominum Gabrielem Spigoler y Alzina, notarium publicum villae de Lanciano die XIII aprilis MDCXXXII gratis etc. dicto nomine confiteor et recognosco vobis magnifico domino Joanni Cellers legum doctore villae Castilionis Emporiarum a certo sequestratori regio Abbatiae Sancti Petri Rodensis presenti quod restituistis et tradidistis michi in presentia notarii y (sic) testium infrascriptorum bona mobilia dicti domini Abbatis, principalis mei, in castro de Vilasacra inventa et reperta infra et sequentia:

En la sala gran

Pº Un buffet tal qual
Item un barral de fusta per portar vi

* En la transcripció dels dos documents respectem l'ortografia de l'època.

INVENTARI... DE SANT PERE DE RODES

En la cuyna

- Pº Una taula de fusta llarga
- Item tres llumaners¹
- Item una llanterna y una rahora²
- Item un cavall³ de ferro de foch
- Item una pastera⁴ sensa peus
- Item un cadenat⁵ de xameneya
- Item un podall⁶ dolent
- Item un morter de pedra ab sa ma bo
- Item una copa de aram usada
- Item dos paellas, una de gran y una altra de xicha
- Item una torradora
- Item un escalfador
- Item una anllardadora⁷
- Item tres asts⁸
- Item unas graellas
- Item un caso de aram
- Item dos concas⁹ de fusta
- Item una pala de foch
- Item una cobertora de ferro
- Item tresa plats de foch de terra
- Item onsa plats petits de terra
- Item una taula o bufet ab son cobritaula eo catifa tal qual
- Item dos cadires de repos dolentas
- Item sinch cadiras baixas tals quals
- Item un llit de singles¹⁰
- Item un tinter de bronso

En la cambra que mira demont lo portal

- Pº una caixa uberta dins la qual es lo següent:
- Pº una capa negra de contray¹¹ molt vella
- Item una ropilla¹² de drap de sa color bona
- Item una casaca y uns balons¹³ de sargeta¹⁴ verda
- Item una camisola¹⁵ vermella
- Item una ermussa¹⁶ de scot¹⁷ negra
- Item uns balons pardos de estamenya¹⁸ dolents
- Item dos manegas de xamellots¹⁹ verts
- Item una ropilla negra de contray
- Item una cota²⁰ negra dolenta
- Item altra cota negra dolenta
- Item una sotana de estamenya dolenta
- Item un barret de quatra corns²¹ dolents
- Item uns peals²² de llana tals quals
- Item dos matalassos dolents
- Item una flassada vermella dolenta
- Item dos coxins hu de petit y un de gran

Item una bossa de cami ab una botella dins
Item una olleta de coura petita
Item unas manegas de contray negra
Item una xispa²³ de quatra pams
Item un padrinyal²⁴ a la vellura²⁵ de quatra pams
Item un paner gran dins del qual hi ha tres sistellets

En una cambra fosca

Pº Un llit de pots²⁶ y banchs ab un matalas y flassada de pel tot dolent

En lo celler

Pº una tina²⁷ de vuyt carregas poch mes o mancho
Item una semal²⁸ molt dolenta
Item una gerra de terra
Item una caixa ab son pany y clau de albra²⁹ blanch tal qual dins la qual es lo seguent:
Pº una gonella³⁰ de estamenya negra tal qual
Item unas faldillas de estamenya leonada³¹ folrradas de bocaram³² novas
Item una mantellina de cordellats³³ blaus bona
Item unas faldillas de estamenya lleonada tals quals
Item un cos dolent ab unas manegas de xamellot dolent
Item altra caixa ab pany y clau de albra blanch bona dins la qual es lo seguent:
Pº dos llansols de borras³⁴ usats
Item dos cuxineras de canem usades
Item vint y quatra balones de home llises
Item dos parells de peals nous
Item una caixa ab son pany y clau dolentas dins la qual hi ha un llansol de borres y una dotsena de fusos per filar
Item una caixa de albra blanch bona sens pany ni clau buyda ab alguns draps dolents
Item una caixa ab son pany la qual se es uberta ab unas stanallas per no tenir la clau dins la qual es lo seguent:
Pº una casulla de tafeta³⁵ morat y una camisa romana de dir missa, sinyell³⁶ y amits³⁷
Item sinch cobricalsers³⁸ quatre de glassa³⁹ de plata brodats de seda y altra de cotonet de seda brodat de seda y altra de tela brodat
Item una camiseta⁴⁰ de pavello⁴¹
Item tres llançols ulans⁴²
Item set claus
Item una caixeta petita ab son pany dins la qual es lo seguent:
Pº vint y un llibre entre grans y xichs y entre scrits de ma y de stampa

INVENTARI... DE SANT PERE DE RODES

Item molts papers

Item altra caixa dolenta ab son pany sclafat⁴³ la qual stava tancada eo clavada ab un clau y se es uberta ab unas estanallas dins la qual es lo seguent:

P^o una bolça de a portar los corporals

Item un llansol de canem apadessat

Item un cobricalser de fil blanch y morat

Item unas esponeras⁴⁴

Item una ermilla⁴⁵ sens manegas dolenta

Item una tovallola de canem

Item una cuxinera petita dolenta

Item uns calсотets molts dolents

Item una capsa de ulleras ab unas ulleras dintra

Item una correja de peix mari

Item un cobricalser de fil brodat de seda verda

Quequidem bona mobilia vos ut sequestrator prefatus sub inventario recepistis instrumento publico recepto penes dominum Joannem Llobet, notarium publicum Castilionis die V et die VIII decembris proxime lapsi et ipsa restituistis michi ut dicitis vigore epistolarum missivarum domini domini Francisci de Erill abbatis Sancti Cucufatis Vallensis et calsellarii pro sua magestate vobis dimmissarum. Datum Barchinone die XII decembris proxime lapsi et hanc apocham firmo vobis cum salvitatibus et protestationibus sequentibus et non sine eis: Primo que accepta la restitutio dels mobles etc. ab protesta que en cas ne falten de poder los demanar sempre que ben vist li sia. Item ab protesta y reservatio de todas les actions axi civils com criminals que compateixen al Sr. Abat mon principal. Item ab protestatio de demanar lo agravi que se es fet al dit son prinsipal per estar aquell legitimament ocupat en la visita que de present se te en la casa de la deputació per ser altre dels visitadors y instructors de processos y fer continua residentia en la ciutat de Barcelona. Ideo renunciando exceptione etc. firmo apocham et dictus dominus Joannes Cellers dicto nomine protestando dixit que en dit nom de sequestrador fa la entrega de dits mobles assi qualsevol actions competens y competidores contra el abat Desguell, Pages y altres de quibus protestationibus, etc. Actum in castro de Vilasacra die VIII ianuarii MDCXXXIII, Testes magnificus Michael Sans medicine doctor villae Castillionis Emporiarum et Michael Brio, laborator dicti loci de Vilasacra.

II

Monestir de Sant Pere de Rodes, 12 de gener de 1633

Altra declaració feta pel propi Pere Pagès al mateix monestir i en la data que s'indica.

Petrus Pages chirurgus villae de Lanciano procurator admodum Illustris et Reverendi domini fratris Petri Joannis Desguell domini

domini Abbatis monasterii Sancti Petri Rodensis ordinis divi Benedicti diocesis Gerundensis prout de mea potestate constat instrumento publico recepto penes dominum Gabrielem Spigoler y Alzina notarium villae de Lanciano die decima quarta aprilis millesimo sexcentesimo trigesimo secundo gratis etc. dicto nomine confiteor et recognosco vobis magnifico Joanni Cellers legum doctori villae Castilionis Emporiarum a certo sequestratori regio Abbatiae monasterii Sancti Petri Rodensis presenti quod tradidistis et restituitis michi dicto nomine mobilia dicti domini abbatis principalis mei inventa in dicto monasterio Sancti Petri Rodensis in domo dicte Abbatiae infra et sequentia:

En una cambra

Pº una farinera tancada

Item una taula llarga ab capitells ab un banch al costat tals quals

Item quatra barras de ferro de llit y tres de fusta

A la torra

Pº una escala de catorse scalons molt grossa

Item nou pots tals quals

Item cent cayrats poch mes o mancho ab una pila

En la cambra del costat de la torra

Pº un llit de pilars tal qual ab sa marfega⁴⁶

Item un llit de currias⁴⁷ tal qual

Item un pages⁴⁸ de fusta

Item un podall dolent

En la cambra que mira en la plassa

Pº tretse cadiras de repos dolentas

Item una arquimeza⁴⁹ tancada

Item un quadro ab una figura de Sant Benet

Item altra quadro de portacreu petit

Item altra quadro de ço es la tela

Item un llit ab pilars, pots, barras de ferro y fusta ab sos poms sensa capsalera

Item un paner de vims⁵⁰

Item vuyt matalassos tals quals

Item una vanova de coto molt dolenta

Item sis coxins de botana⁵¹ dolents

Item una flassada blanca tal qual

Item altra de groga bona

Item altra flassada blanca tal qual

Item una borrassa⁵² de pel tal qual

Item una portalera⁵³ verda guarnida ab uns serrells de seda

- Item una vanova blava y blanca de borts
- Item un bufet bo
- Item un citial⁵⁴ tancat ab clau
- Item un gayato⁵⁵ de noguer dolent

En lo studi que mira a la plassa

- P^o una campaneta y tinta de coura
- Item una capsa de fusta per tenir tinter
- Item un cortinatge de llit blau ab flocadura de seda plateada
- Item una roba llarga de monjo dolenta
- Item una ropilla dolenta
- Item un paner ab desaset plats de pisa⁵⁶ blancs
- Item una bacina de pisa de barber
- Item un jarro de stany gravat ab lo peu romput
- Item una capsa de garrafo⁵⁷
- Item dos barrals de stany sclafats
- Item una llumanera sens peu dolenta
- Item una copeta de llauto ab dos peus
- Item uns trossos de un salamo⁵⁸ dolents
- Item unas llevas⁵⁹ de ferro
- Item quatra ampolles de vidra ab diferents aygues
- Item una cadira de repos dolenta ab una pell de molto negra
- Item quatra arcabuços⁶⁰ tals quals usats
- Item quatra poms de llit petits
- Item una arquimeça sensa peu dolenta
- Item una caixeta llarga ab dos atxes⁶¹ blancas y un altra tros
- Item dos vantalls de palma dolents
- Item una caixa ab pany y clau dins la qual hi ha una bacina de stany usada y dos candaleros de llauto bons y lo demes plena de scripturas
- Item una bossa dolenta de bocaram per a portar lo barret
- Item deu ampolletas ab diferents aygues
- Item un breviari vell
- Item quatra tasses de vidra
- Item una sort de llibres de diferents auctors
- Item una sort de scripturas ab pregami y paper y altres llibres
- Item una armussa de scot dolenta

En la casa de la Abadia

- P^o un quadro dolentisim ab figura que nos conex

* Posem aquesta senyal (x) en les línies de les quals no s'ha pogut acabar la transcripció per mancar-hi un tros de paper en el foli en qüestió.

En lo celler del Sr. Abad

Pº dos botes de tines de (x) botas cada una poch mes o mancho, la una buyda y l-altra ab vinagra
Item un pitxer⁶² gran de stany
Item un morter de coura (x)
Item dos cavalls de ferro grans
Item tres llums de ferro
Item un podall de ferro
Item (x) dolenta de aram dolent
Item un barral de stany dolent
Item (x) ollas y un casso de aram dolentas
Item una copa de aram dolenta
Item tres plats de stany grans y un saler
Item tres copes de ferro dolentas
Item una bacina dolenta de stany
Item uns trossos de salamo de llauto
Item una dotsena y mija de plats entre pisa y (x)
Item un fogo de ferro vell
Item una destral⁶³ dolenta
Item un (x) gall de pich dolent
Item un scalfador⁶⁴ dolent
Item un casso de aram dolent
Item una cubertora de ferro
Item un conca de fusta gran
Item un morter de pedra ab sa ma de fusta
Item una paella de aram
Item un ast gran bo
Item una palla de foc ab serra (x) anderris
Item dos gerras, una de gran y una de xicha de terrissa
Item tres plats grans de terra verts
Item un ast petit

En la quadra

Pº un llit ab pilars
Item altre llit de currias
Item una tauleta de petita
Item sinch pots de fulla y quatra de (x)
Item dues caixas dolentas, la una buyda y l-altra ab drapots dolents
Item altra caixa buyda dolenta
Item una taula llarga ab capitells
Item una cadira de repos dolenta y l-altre de spart
Item una paella de ferro
Item un scalfador de aram
Item dos ferros de tres peus
Item dos cavalls petits de ferro
Item asts de ferro

INVENTARI... DE SANT PERE DE RODES

- Item unas graillas dolentas
- Item una cassa⁶⁵ y un casso de aram petits
- Item una pailleta⁶⁶ de aram petita
- Item dos samals dolentas
- Item una boteta buyda dolenta
- Item dos matalassos dolents
- Item unas alforjas⁶⁷
- Item dues flassadas blanchas dolentas
- Item un ricelo⁶⁸ de sargeta⁶⁹
- Item dos catifas dolentas
- Item una panera plena de robota blanca
- Item una gerra per oli
- Item un pitxer de stany dolent
- Item tres plats de stany grans y dos de petits
- Item nou quadros dolents ab diferents pinturas
- Item algunas gerras de terra dolentas
- Item una destral bona
- Item sinch llibres grans

Quequidem bona mobilia supra contenta vos ut secrestatore prefatus sub inventario recepistis instrumento publico recepto penes dominum Joannem Llobet notarium publicum villae Castellionis die secunda decembris millesimo sexcentesimo trigesimo secundo et ipsa restituistis michi ut dicitis vigore epistolarum missivarum domini domni Francisci de Erill abbatis Sancti Cucufati Vallensis et cancellarii pro sua magestare vobis dimissarum. Datum Barchinone duodecima decembris proxime lapsi et hanc apocham firmo vobis cum salvitatibus et protestationibus sequentibus et non sine eis et primo que accepta la restitutio dels mobles ab protesta que en cas ne falten de poder los demanar sempre que ben vist li sie. Item ab protesta y reservatio de todas las acciones axi civils cum criminalis que compateixan al Sr. Abat mon principal. Item ab protestatio de demanar lo agravi se es fet al dit son principal per esser aquell legitimament ocupat en la visita que de present se te en la casa de la deputatio per ser altre dels visitadors y instructores de processos y fer continua residentia en la ciutat de Barcelona. Ideo renunciando exceptione etc. firmo apocham etc. et dictus dominus Joannes Cellers regius secrestatore predictus expresse protestatus fuit quod restitutionem supradictorum bonorum et restitutionem aliorum bonorum quam fecit nona currentis fecit facereque intendit sine preiudicio dicti regii sequestri et salvis sibi quibuscumque actionibus adquisitis pro protestationibus calumniosis et injuriosis supra per dictum Pages dicto nomine contra eum factis et aliis contentis in alia apocha firmata per dictum Pages dicto nomine et aliis quibuscumque causis et rationibus de qua injuria damnis interesse et expensis expresse protestationibus etc. Actum in monasterio Sancti Petri Rodensis ordinis Sancti Benedicti diocesis Gerundensis die XII ianuarii MDC XXXIII. Testes Nicolaus Roig laborator loci de la Vall et Joannes Mallol sartor loci de Silva (*) dicti Sancti Petri Rodensia.

Dicto et eodemmet die ac incontinenti dictus Pages dicto nomine requisivit per me dictum notarium continuari sequentia videlicet que constituit personalment ell dit Pages en dit nom en la casa de la Abadia del monastir de Sant Pera de Rodes juntament ab los dits Joan Cellers secrestador preudit, notari y testimonis dalt scrits per la restitutio dels mobles del Sr. Abad son principal que de present li ha feta lo dit Sr. Cellers en dit nom a la que son estats en la porta de la quadra de dita Abadia se es trobada aquella tancada y ha demanat lo dit mossen Pages en dit nom al dit Sr. Cellers com hi entraren quant prengueren lo inventari per lo secrest lo dit Sr. Cellers ha respost que la obriren forsiuolment ab un ferro perque era tancada y no tenian la clau y que de despres la an tornada adobar y tancar com de present se es trobada tancada y aquella en la matexa forma se es uberta per dit Pages en dit nom que se obri quant se prengué lo inventari per lo secrest de dits mobles conforme de la fractio a par que es fresca y adobada de nou mes avant ha trobat en la porta del celler de dita abadia lo pany de aquella desclavat com de present se veu se es desclavat forsiuolment de las quals cosas requer lo dit Pages en dit nom (*) acte y ser continuat al peu de la apocha que de present li fou firmada al dit Sr. Cellers de quibus etc. acta etc. dictis testibus presentibus.

GLOSSARI DE L'APÈNDIX

¹ *Llumaners*: Llum format d'un recipient de metall on es posa oli o petroli. (DCVB*, s.v., p. 79).

² *Raora o rasora*: Raedora de la pastera; Ralladora, instrument per ratllar pa, formatge, etc.; Paleta de ferro que serveix per rascar les xememies i fer caure el sutge. (DCVB, s.v., p. 141).

³ *Cavall*: Peça de ferro amb petges que servia per sostenir la llenya del foc. (DCVB, s.v., p. 76).

⁴ *Pastera*: Recipient de fusta de fons pla i parets interiors inclinades dins el qual es pasta la farina per fer els pans. (DCVB, s.v., p. 312).

⁵ *Cadenar*: Format d'anelles que subjectava l'atuell per coure el menjar.

⁶ *Podall*: Coltell corbat que serveix per podar. (DCVB, s.v., p. 691).

⁷ *Enllardadora*: Agulla per enllardar, és a dir posar llard damunt la carn que han de coure. (DCVB, s.v., p. 986).

⁸ *Ast*: Barra de ferro o de fusta amb la qual aspiden longitudinalment un animal per coure'l fent-lo voltar damunt el foc o dins un forn. (DCVB, s.v., p. 97).

⁹ *Conca*: Recipient gran, a manera de gibrell, destinat a tenir aigua per escurar els plats, rentar els peus o la roba. (DCVB, s.v., p. 301)

(*) Aquestes sigles fan al·lusió a l'obra d'ALCOVER, Antoni M^a i Francesc de B. MOLL: *Diccionari català-valencià-balear. Inventari lexicogràfic i etimològic de la llengua catalana*. Palma de Mallorca 1968-1969, 10 vols., que ens ha servit de base per al significat d'algunes paraules que destaquem en el glossari.

INVENTARI... DE SANT PERE DE RODES

- 10 *Llit de cingles*: Potser llit de corretges per sostenir el matalàs (DCVB, s.v. 153).
- 11 *Contraï*: Classe de tela que des del segle XV es fabricava a imitació dels teixits de Courtraï i que serví per fer diversos vestits. (DCVB, s.v., p.463).
- 12 *Ropilla*: Peça de vestit curta amb mànegues que es portava ajustada a mitjan cos sobre el gipó; s'usava en els segles XVI-XVIII. (DCVB, s.v., p. 570).
- 13 *Valons*: Calçons, pantaló que només cobreix les cuixes. Aquest nom deriva de la forma dels calçons que solien dur els soldats valons. (DCVB, s.v.,p. 654).
- 14 *Sargeta*: Sarja (tela) relativament prima. (DCVB, s.v.,p. 755)
- 15 *Camisola*: Camiseta, peça de vestir que es duu davall la camisa i és més curta que aquesta. (DCVB, s.v., p. 888).
- 16 *Almussa*: Peça de la indumentària eclesiàstica que consistia en una caputxa que no sols cobria el cap sinó que s'estenia fins a cobrir els braços. (DCVB, s.v., p. 537).
- 17 *Escot*: Teixit de cotó fi, resistent, atapit de fils, que soia ésser de color negre i servia per fer cotilles, gipons, sabates i vestit de dol. (DCVB, s.v., p. 299).
- 18 *Estamena*: Teixit assarjat de llana o estam, que avui sol ésser tot negre i serveix per a la confecció de faixes i hàbits religiosos, però que antigament era de diferents colors i servia també per a fer gipons, falde, cobrellits, mantells. (DCVB, s.v., p. 509).
- 19 *Camelot*: Teixit de llana mesclada amb pèl de camell o de cabra. (DCVB, s.v., p. 880).
- 20 *Cota*: Vestit que portaven els homes i les dones i que arribava des del coll fins a prop dels peus. (DCVB, s.v., p. 666)
- 21 *Corn*: Angle, extrem més o menys puntegut. (DCVB, s.v., p. 545).
- 22 *Peal*: Calceti de roba de llana feta en casa. Mitjó de roba de llana teixida, que va cordat amb botons. (DCVB, s.v., p. 344)
- 23 *Xispa*: Arma de foc (castellanisme). (DCVB, s.v., p. 951).
- 24 *Pedrenyal*: Arma de foc a manera d'escopeta curta, que s'usava en els segles XVI i XVII i es disparava amb pedrenyera. (DCVB, s.v., 369).
- 25 *Vellura*: Vellesa, temps antic. (DCVB, s.v., p. 694).
- 26 *Llit de posts*: El que té posts o peces de fusta damunt les quals es posa el matalàs o la màrrega del llit. (DCVB, s.v., p. 795).
- 27 *Tina*: Recipient de fusta amb dogues, amb la boca més ampla que el sòl, que serveix per a tenir vi (DCVB, s.v., p. 289).
- 28 *Semal*: Portadora, recipient format de dogues de fusta, de forma troncocònica invertida, més alt que ample, amb dos agafadors laterals a la part superior, que serveix principalment per a transportar raïm o vi. (DCVB, s.v., p. 809).
- 29 *Albra*: En general, s'aplica aquest nom a tota peça de fusta que sia de forma i grossària semblant a una soca d'arbre. (DCVB, s.v., p. 830).
- 30 *Gonella*: Peça de vestit que duïen homes i dones, compostat de cos i falda més o menys llarga. (DCVB., s.v.p. 336).
- 31 *Leonada*: Color groc rogenç. (DCVB., s.v., p. 953).
- 32 *Bocaram*: Tela gruixuda procedent de Pèrsia. Deriva del persa Buxara, nom d'una ciutat d'on procedia la dita tela. Probablement el nom s'introdueix en català per conducte de l'italià *bucherrame*. (DCVB, s.v., p. 537-538).
- 33 *Cordellat*: Que forma cordell o conté cordell. (DCVB, s.v., p. 533).

- ³⁴ *Borrat*: De borra. Teixit groller de fibra curta de llana, cutó, etc. (DCVB, s.v., p. 597).
- ³⁵ *Tafeta*: Tela fina de seda, llisa i llustrosa. (DCVB, s.v., p. 101).
- ³⁶ *Cinyell*: Corretja, cordó o tira de roba que serveix per a cenyir. (DCVB, s.v., p. 160).
- ³⁷ *Amits*: Tela blanca quadrada que es lliga amb toques pels pits i per la cinta i cobreix l'esquena del sacerdot per davall els ornaments de dir missa. (DCVB, s.v., p. 630).
- ³⁸ *Cobrecalze*: Peça quadrada de tela de seda del mateix color de la casulla, amb què es tapa el calze des del començament de la missa fins a l'ofertori i des de la comunió fins que el celebrant se'n torna a la sacristia. (DCVB, s.v., p. 238).
- ³⁹ *Gasa*: Tela molt clara i subtil amb molta separació relativa entre els fils d'ordit i els de trama. (DCVB, s.v., p. 214).
- ⁴⁰ *Camiseta*: Funda, cobertor de tela que abriga completament una cosa. (DCVB, s.v., p. 887).
- ⁴¹ *Pavelló*: Conjunt de peces de tela penjades d'un punt central, a manera de tenda de campanya, destinat a cobrir i adornar un altar, un sagrari. (DCVB, s.v., p. 342).
- ⁴² *Olans*: Adjectiu antic, oldà, vell, gastat per l'ús. (DCVB, s.v., p. 876).
- ⁴³ *Esclafat*: Romput o aplanat per efecte d'una pressió o cop violent (DCVB, s.v., p. 251).
- ⁴⁴ *Esponera*: Tela amb què es cobria l'espona o costat del llit (DCVB, s.v., p. 451).
- ⁴⁵ *Ermilla*: Grafia antiga d'armilla, peça de vestit sense mànegues que abriga el cos per damunt la camisa. (DCVB, s.v., p. 871).
- ⁴⁶ *Màrfega*: Tela farcida de palla per a servir de matalàs. (DCVB, s.v., p. 241).
- ⁴⁷ *Llit de corrioles*: El que té rodetes en els petges per poder-se fer correr i estovar sota un llit més alt (DCVB, s.v., p. 29).
- ⁴⁸ *Pagès*: Braç de fusta giratori articulat al pinte d'una xemeneia que serveix per penjar-hi el llum d'oli. (DCVB, s.v., p. 112).
- ⁴⁹ *Arquimesa*: Moble compost d'una taula i un cos superior amb molts calaixets o enfonys per tenir-hi papers i coses valuoses. (DCVB, s.v., p. 886).
- ⁵⁰ *Vims*: Branca de plantes del gènere *salix* que és molt flexible i serveix de material per a la fabricació de cistells i altres recipients. (DCVB, s.v., p. 814).
- ⁵¹ *Botana*: Peça de tela gruixuda i comuna de què es feien màrfegues, cobertors de llit, draps de cuina. (DCVB, s.v., p. 616).
- ⁵² *Borrassa*: Flassada grollera. (DCVB, s.v., p. 600).
- ⁵³ *Portalera*: Cortina per a guarnir un portal. (DCVB, s.v., p. 774).
- ⁵⁴ *Sitjal*: Moble o altre objecte destinat a seure-hi. També: Peça de fusta o de pedra damunt la qual està col·locada una bota o barril. (DCVB, s.v., p. 935).
- ⁵⁵ *Gaiato*: Bastó corbat per un extrem. És la forma masculina de gaiata, derivada del mot *caia*, «garrot». (DCVB, s.v., p. 120).
- ⁵⁶ *Pisa*: Ceràmica fina. (DCVB, s.v., p. 606).
- ⁵⁷ *Garrofer*: Potser es refereix a una capsa de garrofer, arbre de la família de les cesalpinies. (DCVB, s.v., p. 206).

INVENTARI... DE SANT PERE DE RODES

- ⁵⁸ *Salamó*: Canelobre sense peu, amb molts de braços per a posar-hi els llums, que penja al sostre per a il·luminar una església o una sala. (DCVB., s.v., p. 695).
- ⁵⁹ *Lleva*: Barra generalment de ferro, posada verticalment a un muntant de porta o de finestra i que serveix per a subjectar aquest amb l'altre muntant i amb el marxapeu o ampit. (DCVB., s.v., p. 973).
- ⁶⁰ *Arcabussos*: Arma de foc, portàtil, semblant a una escopeta grossa, que s'usava molt en els segles XVI i XVII. (DCVB., s.v., p. 838).
- ⁶¹ *Atxa*: Destral i també ciri molt gruixat que sol tenir de dos a quatre blens entortolligats.
- ⁶² *Pitxer*: Recipient de terrissa, de vidre o de metall, relativament fondo amb ansa a un costat i broc/a l'altre, que serveix per a tenir i abocar aigua, sia per beure, sia per rentar mans. (DCVB., s.v., p. 618).
- ⁶³ *Destral*: Instrument de tall format per una fulla ampla de ferro acerat, de forma trapezial amb el tall més o menys corbat, i proveit d'un mànec que segueix el mateix pla de la fulla. (DCVB., s.v., p. 345).
- ⁶⁴ *Escalfador*: Instrument de metall a manera de cassola, amb un mànec llarg, que s'usa com a recipient de caliu i es posa entre els dos llençols del llit per escalfar aquest. (DCVB., s.v., p. 194).
- ⁶⁵ *Cassa*: Instrument compost d'un recipient de metall, relativament profund, unit a un mànec llarg, que serveix per a treure matèria líquida o semilíquida i transportar-la a un altre lloc. (DCVB., s.v., p. 24).
- ⁶⁶ *Pailleta*: Diminutiu de paella. (DCVB., s.v., p. 106).
- ⁶⁷ *Alforja*: Conjunt de dos sacs formats d'una sola peça llarga de roba doblegada pels dos extrems i cosida pels costats, amb la boca llarguera, a fi que posats sobre l'espatlla d'una persona o l'esquena d'una bestia, pengi un sac a cada banda. (DCVB., s.v., p. 494).
- ⁶⁸ *Riscló*: Rampill de mànec llarg i guarnit d'unes puntes de ferro que serveix per aplanar la terra i colgar-hi la llavor. (DCVB., s.v., p. 498).
- ⁶⁹ *Sargeta*: Pedra de construcció tallada amb certa curvatura per iniciar un arc o una volta. (DCVB., s.v., p. 755).